

Uluborlu Alâeddin Camii

Özet

Çalışmamız, Isparta İli Uluborlu ilçesi eski yerleşiminde yer alan Alâeddin Camii üzerine, bir tanıtım ve belgeleme niteliğindedir. Eski Uluborlu, Ortaçağdan Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar önemli bir yerleşim yeridir.

Alâeddin Camii, mevcut kitabe ve kaynaklara göre; XIII. yüzyılda inşa edilmiştir. Yapı; XX. yüzyılın başlarında çıkan bir yangın sonrasında büyük ölçüde zarar görmesiyle, yöre halkı tarafından yeniden inşa ettirilmiştir. Yapı planlama açısından; kuzey-güney doğrultusunda, dikdörtgen bir mekân kurgusuna sahiptir. Harim kısmı, üç sahna ayrılıp orta sahında, dairesel ve oval biçimli kubbeler, yan sahnelerde ise dairesel formda küçük kubbeler yer almaktadır. Süslemeleri, XIX.-XX. yüzyıl bezeme anlayışında, yöresel tarzda yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uluborlu, Alâeddin Camii, XIX.-XX. Yüzyıl Osmanlı Mimarisi

Uluborlu Alâeddin Mosque Abstract

Alâeddin Mosque; Uluborlu Castle, located outside the old city walls in Uluborlu in Isparta. Old Uluborlu, from the middle ages to the early years of the Republic is an important settlement area. The ruins that remain from these periods are important determining factors for the settlement of Uluborlu.

According to the available inscription and resources, Alâeddin Mosque was built in XIII. Century. The structure that exists today was rebuilt by the local people after fire, in the early XX. Century. in terms of the type of Structure-planning, it has the north-south direction in a rectangular space. Harim part, divided into three sections, and the in middle sahn, there are circular and oval form of domes, in right and left sides, there are small domes. XIX.-XX.

Century in the sense of decoration, was presented in the local style.

Key Words: Uluborlu, Alâeddin Mosque, XIX.-XX. Century Ottoman Architecture

Yrd. Doç. Dr. Şevki DUYMAZ
Süleyman Demirel Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü
Öğretim Üyesi

GİRİŞ

Isparta İline bağlı ilçe merkezi olan Uluborlu'nun; kuzeyinde Dinar, doğusunda Senirkent, güneyinde Atabey, Gönen ve batısında Keçiözü ilçeleri bulunmaktadır (Çizim 1). Kentin yakın çağdaki ilk yerleşimi, Toros kollarının uzantısı olan Kapı Dağı'nın eteklerine, 1950 yılından sonra ise şimdiki Uluborlu Ovası'na taşınmıştır (Komisyon 2003:530, Türk Ansiklopedisi 1983:508, Anonim 1982:3505-3509).

Uluborlu'nun, güneybatısında Pupa, güneydoğusunda Şehir çayları, güneyinde Şalgamlık ve Halkalı dereleri ile doğusunda Su Uçan, Akçay şelaleleri, Değirmen deresi, batısında İleydağı çayı, kuzeyinde yer alan Kızıldere ve Dereköy çayları belli başlı akarsularıdır (http://tr.wikipedia.org/wiki/Uluborlu,_Isparta). Pupa Çayı üzerinde 1977 yılında Uluborlu ve 1995 tarihinde İleydağı Barajları kurularak sulama amaçlı kullanılmaktadır. Isparta'ya 65 km. uzaklıktaki ilçenin merkez nüfusu 5.900 ve çevresiyle toplam nüfusu 13.248'dir (Komisyon 2003:530).

Uluborlu, tarih boyunca birçok uygarlığın hâkimiyeti altına girmiştir (Ramsay 1961, Anonim 1982:3050-3615, Komisyon 2003:528-529, Demirdal 1968:20-38, Böcüzade 1983:47). Kentin bulunduğu bölge içerisinde yer alan diğer ilçelerin mevcut tarihi geçmişine bakıldığında, Uluborlu tarihini yaklaşık M.Ö. 5000'li yıllara kadar götürmek mümkündür. Ancak, çevrede varlığı bilinen höyükler ve kalıntılar bulunmasına rağmen, arkeolojik araştırmalar ve bilimsel çalışmaların yeterince olmaması kentin, tarih öncesine ait bilgilerini yetersiz kılmaktadır.

Uluborlu'nun bulunduğu bölge, Hitit metinlerinde Pitaşa olarak geçer. Hititler, Frigler, Lidyalılar ve Persler zamanında bölge; sadece siyasal olarak el değiştirmiş fakat tam olarak ele geçirilememiştir. Bölge, M.Ö. 334-323 tarihleri arasında Büyük İskender'in kontrolüne girmiş ve M.Ö. 323 yılında İskender'in ölümünden sonra haleflerinden, Seleukos ve Lysimakhos arasında yapılan Kurupedion Savaşı (M.Ö. 281) sonucunda

Seleukosların eline geçmiştir (Komisyon 2003:528). Bu dönemde, Uluborlu sınırları içinde Apollonia antik kenti kurulmuştur. Kent büyük ihtimalle Seleukos Kralı Seleukos I (M.Ö. 312-280) tarafından kurulmuş olmalıdır. Apollonia, Strabon'da (1993:62) Frigya, Ptolomaios'da Pisidia şehri olarak adı geçer. Kentin eski ismi Stephanus Byzantinus tarafından Mordiaeum veya Margium olarak kaydedilmiştir. Apollonia, Roma İmparatorluk dönemi (M.Ö. 27-M.S.395) sikkeleri üzerinde ve yazıtlarda kendini Likya ve Trakyalıların kolonisi olarak gösterir (Komisyon 2003:529).

M.Ö. 188 yılında Roma ordusuna yenilerek Apameia Barışını imzalayan Seleukoslar, Toroslara kadar olan kısımdan çekilmişler ve bölge Romalılar tarafından Bergamalılara bırakılmıştır. M.Ö. 188-133 yılları arasında Bergama Krallığı'nın elinde bulunan bölge; M.Ö. 130'da Romalılar tarafından ele geçirilerek, M.Ö. 102-49 yılları arasında Kilikya Eyaleti içine alınmış, daha sonra Asya Eyaletine bağlanmıştır. M.Ö. 39 yılında Galat Kralı Amyntasın kontrolüne giren bölge M.Ö. 25 yılına kadar bu durumda kalmış, daha sonra Galatia eyaleti içine alınmıştır. Apollonia, Roma İmparatorluğu'nun M.S. 395 yılında parçalanmasıyla Doğu Roma İmparatorluğu (Bizans) sınırları içinde kalmıştır (Demirdal 1968:28-38, Komisyon 2003:529).

Uluborlu tarihsel süreç içerisinde; *Apollonia*, *Mordiaum* (Ayvalar Memleketi), *Mardion*, *Margion*, *Mardiaion*, *Sozopolis* (Zosimus isimli papazdan alır) ve Türk hâkimiyetinde de *Borgulu*, *Burgulu*, *Borulu*, *Uluborlu* adlarıyla bilinir (Ramsay 1961:446-448, Demirdal 1968:60-62).

1- İlk Türk Yerleşmesinden Günümüze Uluborlu

VII. yüzyıldan itibaren Anadolu'ya yapılan İslam akınlarında Abbasilerin etkinliği gözlenmektedir. Bizans sınır boylarına yerleşen ve gaza anlayışını icra eden Müslümanlar daha sonraki dönemlerde yerleşik hale gelmeye başlamışlardır.

XI. yüzyılda Türklerin Anadolu'yu fethi öncesi, Isparta ve çevresi Bizans yerleşimi olarak karşımıza çıkmaktadır. XII. yüzyıldan itibaren de bölgede Türklerin akınları söz konusudur (Turan 1993a:171, Türk dönemi Uluborlu için bkz.: Aksarayı 2000:24, 103, İbni Bibi 1996:26-28, 89, 142, 148, 238, İbni Bibi 1941:228, 254, 259, Gordlevski 1988, Anonim 1982:3521-3523, 3586, Kofoğlu 2006, Demirdal 1968, Böcüzade 1983, Akdağ 1959, Arıkan 1988, Cahen 1994, Tuğlacı 1985:296, Can 1998, Yıldız 2000, Uzunçarşılı 1995).

Uluborlu, 1074 yılında Büyük Selçuklu Sultanı Melikşah tarafından Anadolu'nun fethinde görevlendirilen Süleyman Şah ile Bizans İmparatoru VII. Mihail arasında yapılan anlaşma ile Selçuklu egemenliğine girmiştir. Ancak, bu yörelerdeki Büyük Selçuklu egemenliği uzun süreli olmamıştır. Çünkü Bizans'ın güçlü savunması ve Haçlı seferleri sebebiyle burada Türk egemenliği tam olarak sağlanamamıştır (Komisyon 2003:529).

1176 Miryakefalon/Karamıkbeli Savaşı'ndan sonra Anadolu'yu kesin olarak yurt edinen Türkler, kalıcı yerleşme siyasetinin doğal bir sonucu olarak baskılarını arttırmaları. Bölgede Bizans'ın etkinliği kırılınca, Sultan II. İzzeddin Kılıç Arslan zamanında Isparta çevresi ele geçirilir (Turan 1993b:695-696) ve 1182'de I. Gıyaseddin Keyhüsrev bölgeye *Melik* olarak tayin edilir (Baykara 1990:58).

1207 yılında Sultan I. Gıyaseddin Keyhüsrev, Antalya'nın fethini gerçekleştirdikten sonra bölge yönetimini Subaşı Mübarizeddin Ertokuş'a bırakır (Turan 1993a:284, Baykara 1990:45). Bundan sonra Ertokuş'un Antalya, Isparta ve çevresinde gerçekleştirdiği faaliyetleri, bölge tarihi açısından son derece önemlidir.

1243 Köseadağ Savaşı yenilgisi sonrası Moğol istilasının getirdiği olumsuz etkiler, Isparta ve çevresinde de kendini gösterir. Yönetimdeki zayıflık, yeni oluşumları beraberinde getirir ve ülkede kendi hâkimiyetlerini kuran Beylikler Devrini başlatır. Moğol istilası sonrası ortaya çıkan otorite boşluğu

nedeniyle, Isparta ve çevresinde Anadolu beyliklerinden Hamidoğulları, bölgenin yönetimini ele geçirir (Böcüzade 1983:18-29, Kofoğlu 2006:95-142). Feleküddin Dündar Bey döneminde; önce Uluborlu, arkasından da Eğirdir beylik merkezi olmuştur (Demirdal 1968:46, Kofoğlu 2006:143-197). Hamidoğulları kısa sürede; Burdur-Göhlhisar, Korkuteli ve Antalya'ya kadar sınırlarını genişletir. Bundan sonra, beylik iki koldan ilerlemeye başlar. Dündar Bey, Eğirdir ve çevresinde Hamidoğullarını, kardeşi Yunus ise, Antalya ve çevresinde Tekelioğulları Beyliğinin hakimiyetini başlatır (Karaca 2002:39-40). Sonraki süreçte, Hamidoğulları Beyliği ile Konya ve çevresinde yer alan Karamanoğulları Beyliği arasında, toprak konusunda mücadeleler başlar (Anonim 1982:3521).

XIV. yüzyıl başlarında güçlenen Hamidoğulları, Anadolu'da mevcut birçok beyliğe göre daha etkin bir konumdadır. 1314 yılında Anadolu'ya gelen İlhanlı valisi Emir Çoban, Anadolu Beyliklerine İlhanlı egemenliğini kabul ettirmek ister. Bu doğrultuda, bağlılığını bildiren beylerden biri de Dündar Bey'dir (Kofoğlu 2006:169-170). 1324 yılında bölge valisi olan Temürtaş (Demirtaş), beyliğin üzerine doğru harekete geçince, Dündar Bey Antalya'ya gider ve yakalanarak öldürülür (Emecen 1999:195). Böylece, bölgeyi yönetimi altına alan Temürtaş, Antalya'nın yönetimini de Dündar Bey'in yeğeni Mahmud Bey'e bırakır. 1327'de vali Temürtaş'ın İlhanlı yönetimiyle ilişkileri bozulup Memlükler'e sığınmasıyla, bölgenin idaresi tekrar Hızır Bey'in başkanlığında Hamidoğulları'na geçer (Komisyon 2003:65, Kofoğlu 2006:197-210).

1328 yılında Hızır Beyin ölümüyle birlikte başlayan karışıklıklar nedeniyle Hamidoğulları sırasıyla; Necmeddin İshak, Muzaffereddin Mustafa, Hüsameddin İlyas, Kemaleddin Hüseyin Beyler tarafından yönetilmiştir (Doğan 2008:28-29, Kofoğlu 2006:210-277).

Hüseyin Bey; Karamanoğulları'nın beylik üzerindeki baskısını kaldırmak için Osmanlılardan yardım ister ve bu yardım karşılığında da; Yalvaç,

Şarkıkaraağaç, Beyşehir, Akşehir ve Seydişehir yörelerini Osmanlılara satar (Emecen 1999:195). Ayrıca, 1389 yılındaki Kosova Savaşı'nda Osmanlılara yardım amacıyla askeri birlik gönderildiği de bilinmektedir (Uzunçarşılı 1995:51). 1390 yılında Karamanoğulları'nın üzerine yürüyen Yıldırım Bayezid'in bu toprakların tamamını alması, Isparta ve çevresinin de kesin bir şekilde Osmanlı yönetimine girmesini sağlamıştır. 1391'de de Kemaleddin Hüseyin Bey'in ölmesiyle; Hamidoğulları Beyliği sona ermiştir (Kofoglu 2006:257-286, Emecen 1999:196).

1402 Ankara Savaşı sonrası Anadolu'da yaşanan Fetret Devrinde beyliklerin yeniden canlanmasıyla, bölge tekrar Karamanoğulları Beyliği'nin yönetimine girer (Uzunçarşılı 1995:316). 1415 yılı Çelebi Mehmed (1413-1421) döneminde Isparta ve çevresi yeniden Osmanlılara bağlanır. Ancak, kısa bir süre sonra tekrar yönetim Karamanoğulları'nın eline geçmiştir. Bu dönemden sonra, özellikle II. Murad (1421-1444) devrinde bölge Karamanlı-Osmanlı mücadelesi içerisinde kalır. Sultan II. Murad; aradaki sorunların giderilmesi ve önceden alınan toprakların geri verilmesiyle Karamanoğlu İbrahim Bey'e, beyliğin başında kalması için izin verir. Bu gelişmelerden sonra, XVI. yüzyıl başlarına kadar Isparta ve çevresinde önemli bir siyasal değişim olmaz (Komisyon 2003:64-65, Kofoglu 2006:293-297).

Osmanlı Devletinin gerileme ve çöküş dönemlerinde merkezi otoritenin zayıflaması nedeniyle bölge bir çok alandaki gelişmelerden uzak kalır; hatta Anadolu'nun birçok yerinde gerçekleşen isyan ve ayaklanmalarda bunda rol oynar.

Milli Mücadele döneminde Uluborlu'da; ülkenin kurtuluşu için kurulan derneklerin şubeleri açılmış ve fiili olarak milli mücadeleye girilmiştir. Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin kurulmasıyla birlikte, I. Dünya ve Kurtuluş Savaşında Anadolu'nun kurtuluşu için mücadele veren Uluborlu, Türkiye'de en çok İstiklal

Madalyasına sahip ilçe olma unvanına sahip olmuştur (Demirdal 1968:59, Komisyon 2003:530).

2- Kentsel Gelişim

Türk egemenliğinde; eski adları "Borgulu, Burgulu, Borulu" ve günümüzde Uluborlu olarak adlandırılan ilçe, önemli bir merkez olmuştur (Demirdal 1968:62-64).

Kaynaklardan edindiğimiz bilgilere göre, Selçuklular döneminde kentte; on üç medrese açılmış, bazı şehzadeler Uluborlu'da ikamet etmişlerdir. I. Alâeddin Keykubad'ın oğlu şehzade Rükneddin'in, Uluborlu'da öldüğü ve buraya defnedildiği bilinir. Mezarının yanında kendi ismiyle anılan bir medrese inşa edilmiştir (Turan 1993a:409-410, Demirdal 1968:45-46). Kırşehir dolaylarında başlayan Babai isyanından kaçan Ahi'lerin bir kısmı Uluborlu'ya gelip yerleşmişlerdir. Bunlara ait bazı türbeler ve Arapçık adıyla anılan bir çeşme günümüze kadar gelmiştir. Anadolu Selçukluları sonrası Hamidoğulları Beyliği'nin idaresine giren Uluborlu, on yıl kadar beyliğin başşehri olmuştur.

Kent, Osmanlı döneminde Anadolu Eyaletinin bir kazası olarak yapılandırılmıştır. Uluborlu, Yavuz Sultan Selim (1512-1520) devrinde düzenlenen Taksimat-ı Memalik-i Osmaniye'de, Hamit ilinin 21 kazasından beşincisi olarak gösterilmektedir (Demirdal 1968:59, Komisyon 2003:530).

XV. yüzyıl Timur istilası sonrası Uluborlu Kalesi yıktırılınca, buranın önemi azalıp Eski Uluborlu bu kale çevresinde gelişmiştir. XV.-XVI. yüzyıllarda kentte, 20 mahalle yer alıp bunlardan biride Hıristiyan mahallesidir. XVI. yüzyılın ikinci yarısında ise, Hamit Sancağının en kalabalık yerleşimi olduğu ifade edilir (Arıkan 1988:53-54).

Uluborlu, Tanzimat'tan sonra yapılan taşra yönetim reformu sonrası, 1867'de Konya Vilayetine bağlı Isparta Sancağında yer alan bir kazadır. 1877, 1892 ve 1903 yıllarındaki idari taksimatta kent durumunu muhafaza etmiştir. Uluborlu'da; 1869 yılı

kayıtlarında 13, 1892’de ise 19 mahalle ile 11 köy ismi yer almaktadır (Anonim 1982:3523).

1892 Konya Vilayet Salnamesine göre kentte; 6 camii, 18 mescit, 8 türbe, 3 han, 2 hamam, 11 medrese, 4 Müslim 1 gayr-i Müslim okulu, 1 Rum Ortodoks kilisesi mevcuttur. Bunların dışında yer alan sosyo-ekonomik anlamdaki yapıların çokluğu ise kentsel gelişimin bu dönemdeki önemini ortaya koymaktadır (Anonim 1982:3525, ayrıca kentsel gelişim açısından vakıf hizmetleriyle ilgili olarak bkz.: Akdemir 2005:109-137).

XIX. yy sonu ve XX. yy. başlarındaki nüfus sayımlarıyla Uluborlu’nun demografik yapısı hakkında bilgiler mevcuttur. Kaynaklarda nüfusun; 1831’de 4.960, 1869’da 7.626, 1877’de 7.571, 1882’de 7.813, 1893’de ise 15.054 olduğu ifade edilmektedir. Mevcut sayımlarda gayr-i Müslim nüfusun 1/10’u kadar olduğu gözlenmektedir (Anonim 1982:3523-3525).

1760 senesinden itibaren kaza merkezi olduğu belirtilen kentte, 1827 yılında belediye teşkilatı kurulduğu belirtilmektedir (Komisyon 2003:532).

1911 yılında çıkan büyük bir yangında zarar gören kale etrafındaki eski Uluborlu yerleşimi terk edilmiş ve 1935 yılından itibaren de günümüz yerleşimi ortaya çıkar (Demirdal 1968:114-115). Isparta iline bağlı bir ilçe olan Uluborlu’da; Güreşyeri, Kabağaç, Pazar, Topraklık, Taşköprü ve Zincirli mahalleleri bulunmaktadır.

ULUBORLU ALÂEDDİN CAMİ

1- Yapının Yeri ve Adı

Alâeddin Camii; Isparta İli, Uluborlu ilçesi, Uluborlu Kalesi surları dışında kalan Türk dönemi Eski Uluborlu yerleşiminde, yüksek bir tepe üzerinde geniş bir düzlükte inşa edilmiştir (Res.1). Yapının; kuzey ve güneyinde yüksek, meyilli bir arazi mevcuttur. Batısında; Osmanlı Dönemine ait Bülbül (Alemdar) Camii ve Uluborlu Cumhuriyet Anadolu

Lisesi yer almaktadır (Res.2). Doğusunda; Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde kullanılmış Uluborlu kalesi bulunur (Res.3). Güneyinde; Cirimbolu Deresi olarak adlandırılan meyilli arazi üzerinde, Türk dönemi yerleşimine ait birçok yapı kalıntısı yer almaktadır. Anadolu Selçuklu, Hamidoğulları Beyliği ve Osmanlı dönemlerine ait bu yapılardan; Sallanan Minare, Gargılı Lala Paşa Medresesi, Baltabey Hamamı, Karabey Hamamı, Aslanlı Çeşme, Büyük Çeşme ve Muhittin Çeşmesi örnek gösterilebilir (Camii çevresindeki yapı örnekleri için bkz: Doğan 2008, Demirdal 1968, Komisyon 2003). Kuzeyinde ise; geniş açık bir avlu ile meyilli bir arazi üzerinde eski evler ve Uluborlu yeni yerleşimi yer almaktadır (Res.4).

Kaynaklarda, “Cami-i Uluborlu” (Arıkan 1988:142), Alâeddin Camii olarak adlandırılan yapı; halk arasında “Ulu Cami” veya “Cami-i Kebir” olarak da bilinir (Uzunçarşılı 1929:234, Böcüzade 1983:96, Köse 1935:175). Yapının ilk inşası, I. Alâeddin Keykubad (1220–1237) döneminde olup hala bu isimle anılmaya devam edildiğini de göstermektedir.

2- Yapıyla İlgili Kaynaklar

Yapıyla ilgili kaynaklara bakıldığında, genel tanıtıma yönelik olarak yapılan çalışmaların dışında özgün bir araştırmaya rastlanmamıştır. Yapının tarihsel açıdan değerlendirilmesinde; birinci el kaynak olarak kitabeleri, ikinci el kaynak olarak da bölgeyle ilgili yapılmış olan siyasi tarih, monografik çalışmalar ile tezler yer almaktadır.

Kitabeleri: Yapıda; minare kaidesi, giriş kapısı üzeri, harim kısmındaki taşıyıcı ayak üzerinde pandandifteki madalyon ve Uluborlu Halk Eğitim Merkezi’nde korunan kitabe ile birlikte toplam dört kitabe bulunur.

Minare Kaidesindeki Kitabe: Kuzey cephede bulunan minarenin giriş kapısı üzerinde sivri kemerli bir niş yüzeyinde yer alır (Demirdal 1968:88)¹ (Res.5). Yaklaşık 84cm.X 90cm. boyutlarındaki kitabe levhasının yüzeyinde mermer üzerine sülüsle yazılmış beş satırlık onarım kitabesidir (Erdoğan 1999:112-117, Böcüzade 1983:96)²:

- I — وان المساجد لله فلا تدعوا مع الله احداً
II — امر بعمارة هذا المسجد الجامع المبارك في أيام دوله
السلطان الاعظم
III — ظل الله في العالم غياث الدنيا والدين مسمود بن
كيكاوس
IV — خلد الله دوله العبد الضعيف المحتاج الى رحمته ربه
V — اللطيف بدر الدين عمر بن أمير الحاج ملك السواحل
في سنه ثمان وستائه

Trankripsiyonu:

Ve enne'l-mesâcîde lillâhi felâ ted'ü ma'allâhi ehadâ

Emera bi-imâreti hâze'l- mescidi'l-câmi'l- mübâreki fi eyyâmi devleti's- sultânî'l- a'zam

Zillu'llâhi fi'l-âlem gıyâsü'd-dünyâ ve'd-din Mes'ud b. Keykavus

Halleda'llâhü devletehu el-abdü'z-zaif el-muhtâc ilâ rahmeti rabbihi

El-latif Bedrû'd-din Ömer b. Emirü'l-hâc melikü's-sevâhil fi sene semânin

ve sitte mie.

Tercümesi:

Mescidler şüphesiz Allah'ındır. Öyleyse orada, Allah ile beraber başkasına ibadet etmeyin³

Bu mübarek cami in imarını büyük sultan, hükümdarlığı zamanında emretti.

Cihanda Allah'ın gölgesi din ve dünyaya yardımcı Keykavus'ün oğlu

Mesud'un üzerine olsun

Allah'ın rahmetine muhtaç zayıf kulun saltanatını Allah ebedi kulsun

Hac emiri, sahillerin kumandanı Ömer'in oğlu Bedreddin 680/1281 yılında bu tamiri yaptı.

Kuzey Giriş Kapısındaki Kitabe: Kuzey cephe giriş kapısında yer alan onarım kitabesidir (Res.6). Kitabe; 140 cmX80 cm boyutlarında mermer üzerine, on satırla, celi sülüs hattıyla yazılmıştır (Erdoğan 1999:154-159).

Trankripsiyonu:

Ğafil olma âkil ol dinleysin ey ırk-ı Güzin

Vatandır ma'bedin imân çalışmak ey ehl-i din

Alâaddin-i Selçukdan mükemmel bir yâdigârdır

Kazâen yandı bu ma'bed seneler oldı hazin

Bin üç yüz yigirmi yediden beri hep halk-ı kazâ

Sarf-ı himmet ettiler hakkâ hezârân âferin

Devr-i Cumhuriyyetin nakdine-i âsârını

Gördi kısmen halkımız yapıldılar hem pek dil-nişin

Cevheriden buldun ammâ yâ çıkar seyyâl-i zâr

U'budu'llâhe cemân "fedhululâ hâlidin"

Tercümesi:

Ey seçkin ırkın insanları dinleysin gafil olmayın, akıllı olun.

Ey din ehli kişiler mabedimiz olan vatana çalışmak imandır.

Bu eser Selçuklu Sultanı Alâaddin'den çok mükemmel bir hatıradır.

Ne yazık ki bir kaza sonucu bu mabed yanmış ve gönüller hüznle dolmuştur.

Bin üç yüz yirmi yediden beri bu kazanın halkı

¹ Kitabe; 1909'da çıkan yangın öncesi, batı girişinde iken 1929 yılında yapının yeniden inşasında minaredeki yerine konulmuştur.

² Kitabe metninde tam olarak bir tamir faaliyetinden söz edilmese de, bani isminden sonra zikredilen "Ömer oğlu Bedreddin" ibaresi, araştırmacıları, kitabenin onarım kitabesi olduğu düşüncesine sevk etmiştir.

³ Kur'ân-ı Kerîm, Cin Suresi 18. ayet.

Allah için bu mabede ilgilerini hiç esirgemediler, kendilerine binlerce teşekkür olsun

Cumhuriyet devrinin gözle görünür eserlerini

Halkımız kısmen gönlüne hoş gelecek şekilde yapmışlardır.

Cevheri tarihten (y) harfini çıkararak bu eserin tarihini düşürdük

Hepiniz Allah'a ibadet edin "ve ebediyen cennete girin"

1345/1926–27

Halk Eğitim Merkezindeki Kitabe: Kaynaklardan edindiğimiz bilgilere göre kitabe, Caminin özgününde kuzey kapısı üzerinde iken, H.1327/M.1909 yangını sonrası kısmen tahrip olmuş ve korumaya alınmıştır. Beş satırlık kitabe, 70cmX1m boyutlarında mermer üzerine sülüs karakterde yazılmıştır (Demirdal 1968:86, Köse 1935:175, Uzal 2006:50-52, Yıldırım 1999:23-24)⁴:

- I — بنا هذا المسجد المبارك في أيام دولة السلطان
II — الأعظم شاهنشاه المظم ظل الله في العالم
III — علماء الدنيا والدين أبو الفتح كيقباد بن كينخرو
ومن مال الملكة العالمه
IV — العادله عصمه الدنيا والدين صفوة الاسلام
والمسلمين بنت
V — الملك الشهيد طغرشاه بن قلنج أرسلان دام
اقبالها في رجب سنة تسع وعشرين وستائه

Trankripsiyonu:

Benâ hezel-mesecidi'l- Mübareke fi eyyâmi devleti's-sultan

El- a' zamü şahinşahi'l-muazzam zillullahi fi'l-alemi

Alaad'dünya ve'd-din ebu'l-feth Keykubad b. Keyhüsrev ve min mâ'le'l-

meleketi'l-alimeti

El-adiletü İsmetü'd-dünya ve'd-din safvetü'l-İslam ve'l-müslimine benet

El-melik eş-şehid Tuğrulşah b. Kılıçarslan dâme ikbaluhe fi Receb sene

tis'a ve ısrin ve site mie

Tercümesi (Demirdal 1968:86-87, Köse 1935:175):

Bu cami, büyük sultan, azametli, şahlar şahı, Allah'ın yeryüzündeki gölgesi, din ve dünya yücesi, ülkeler fatihi Keyhüsrev oğlu Keykubad'ın saltanatı günlerinde, Kılıç Arslan'ın şehid oğlu Melik Tuğrulşah'ın alim ve adil kızı İslam'ın ve Müslümanların safveti, dünya ve dinin berraklığı - Allah ikbalini daim kılsın - Melike İsmet'in malından (ve onun adına) inşa edildi. 629 senesinin Receb ayında (M.1231)

Pendantifteki Kitabe: Daire biçimli madalyon içerisinde, Hüseyin yazısının ortasında "Mehmed Nuri 1351" (1932–1933) ibaresi, sanatçı kitabesi olarak karşımıza çıkar (Res.7). Bu, hattat ismi ve yazım tarihidir. Uluborlu'ya en yakın ilçe olan Senirkent'te bulunan Hıdır Çelebi (Pazar) Camiinde de bu ismin aynı şekilde geçmesi, Mehmed Nuri'nin bu yıllarda bölgede çalışan hat sanatçısı olduğunun bir göstergesidir⁵.

Yazılı kaynaklara göre yapıyla ilgili olarak; XVI. yüzyıldan XIX. yüzyıla kadar olan döneme ait bazı kayıtlara Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde rastlanır. Bu kayıtlar; tapu tahrir, vakfiye, onarım ve görevlendirmeler gibi çeşitli konularda karşımıza çıkmaktadır (Arıkan 1988:142, Akdemir 2005:112-116, Demirdal 1968:251).

3- Yapım Tarihi, Banisi, Yapımın Geçirdiği Değişiklikler ve Onarımlar

Mevcut kitabeler ve kaynaklardaki veriler incelendiğinde Uluborlu Alâeddin Camii; 629H./1231M. tarihinde, II. Kılıç Arslan'ın torunu ve Tuğrul Şah'ın kızı Melike-i Adile tarafından yaptırılmıştır. Melike-i Adile, Alâeddin Keykubad'ın

⁴ Kitabenin, İsmet Paşa okulunda korunduğu, kırık ve yanmış kısımların onarılacak yazı bütününe ortaya çıkarıldığı ifade edilir.

⁵ Mehmet Nuri Altıntabak (1878–1954), İspartalıdır.

amacının kızıdır. Osman Turan (1993a:266) ise yapının; 625H/1227M'de Muğiseddin Tuğrul Şah'ın kızı tarafından inşa ettirildiğini ifade eder.

Camii günümüze XX. yüzyıl yapısı olarak yansır. Kaynaklara göre yapının, ilk inşasından bugüne kadar geçirmiş olduğu onarım ve yenilemeleri şu şekildedir:

Minare kaidesinde yer alan kitabeğe göre; 1281 yılında tamir (Böcüzade 1983:96)⁶, 1652 yılında eşraftan Vahap Kadı adında biri tarafından onarım (Komisyon 2003:196), bir arşiv belgesine göre; 1780 yılında kapsamlı bir onarım ve yenileme⁷, ana giriş kapısı üzerinde yer alan kitabeğe göre; 1926–27 yılında halk tarafından onarım (Erdoğan 1999:154), iç mekân taşıyıcı ayakların birindeki pandantifte bulunan madalyon içerisindeki yazıya göre; 1932–33 yılında da sıva ve süslemelerin yenilendiği ifade edilmektedir (Komisyon 2003:196)⁸. Bu kayıtların dışında camii; 1944'de çatısı onarılmış, 1969 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından genel onarıma (Yıldırım 1999:27) tabi tutulup bugüne kadar da ilgili kurumlarca gerekli bakım ve onarımları yapılmıştır.

TANIM

1- Plan

Yapı planlama açısından; kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen bir mekân kurgusuna sahiptir. Harim kısmı üç sahına ayrılarak orta sahanın daha geniş tutulmuştur. Orta sahında, yan sahanlara göre daha büyük çapta bir ana kubbe ve iki oval kubbe bulunmaktadır. Doğu-batı ve güney kısımlarda iç mekânı oluşturan duvarlar ve açıklıklar, kuzeyde ise son cemaat yeri, minare, kütüphane, türbe eyvan birimleri mevcuttur. Üç girişe sahip yapıda dört yönde açıklıklar mevcuttur (Çizim 2).

2- Dış Tasvir

Kuzey cephede, son cemaat yeri, türbe, minare ve kütüphane kısımları yer alır (Res.8). Son cemaat yerinin giriş kısmı; iki sütun üç kemer açıklığıyla oluşturulmuş, sütunlar birbirlerine ve duvarlara Bursa tarzı kemerlerle bağlanmıştır. Bu birim ayrıca; ana mekâna girinti şeklinde, iki yanı kapalı ve harim kısmında bulunan mahfelin uzantısı biçiminde oluşturulmuştur. Son cemaat yeri güney duvarında iki mihrabiye ve dört pencere bulunmaktadır. Burada yer alan giriş kapısı; basık kemerli olup, hemen üstünde kitabe yer almaktadır (Res.9). Bu birimin üstünde ise kadınlar mahfili bulunur. Kuzey doğu köşede sivri kemerli açıklıkla türbeye giriş kısmı yer alır (Res.10). Kuzey batı köşede minare ve yanında, günümüzde kütüphane olarak adlandırılan dikdörtgen planlı yapı mevcuttur. Kuzey cephede ayrıca; geniş bir avlu ve şadırvan bulunmaktadır (Res.11).

Minare, kuzeybatı yönde camiye bitişik olup kübik kaide, silindirik gövdeli ve tek şerefeli biçimde yer alıp düzgün taşlarla inşa edilmiştir (Res.12). Minarenin kaide kısmında, merdivenlerle çıkılan ve kademelendirilmiş sivri kemerli giriş, basık kemerli kapı bulunmaktadır. Camii çatısının başlangıç seviyesine kadar yer alan kaidede, niş yüzeyindeki kitabesi yer alır. Minare gövdesi, tuğladan yapılmış ve koruma amacına yönelik metal halkalarla desteklenmiştir. Şerefe altlığı, beş sıradan oluşan testere dişi formundadır. Bunun üzerinde ise şerefe, petek ve külah kısmı bulunur (Res.13).

Doğu cephede, üstte beş altta dört sivri kemerli pencere dizisi bulunur. Alt pencere dizisinin ortasında ibadet mekânına girişi sağlayan kapı yer alır (Res.14). Kapının kuzeyinde yer alan pencere, kadınlar mahfiline giriş olarak düzenlenmiştir. Batı cephede, çift sıra pencere düzenlemesi yansır. Alt sırada üç, üst sırada dört sivri kemerli pencere yer

⁶ Kitabe kısmının çözümlenmesinde; ilk inşa ve onarım hakkındaki görüşleri mevcuttur.

⁷ B.O.A., *Cevdet Evkaf*, 27/Ş /1194 (1780), Dosya No:175, Gömlek No:8736, Belgeye göre; yapının oldukça harap olduğunu ve ilk inşasından o güne kadar bir onarım yapılmadığı vurgulanmıştır. Tamir için, başkentle yazışma sonrası, Hassa mimarlarından Abdullah ve Mehmed halifeler görevlendirilmiştir. Ayrıca belgede, tamiratı yapılacak yerler, ihtiyaçlar ve bütçe hakkında bilgiler yer almaktadır. Bu konuda ayrıca bkz.: Akdemir 2005:114.

⁸ Bu onarımın, 1932 yılında Hacı Nuri Altıntabak tarafından yapıldığı ifade edilir.

alıp yaklaşık eksende sivri kemerli giriş kapısı bulunur (Res.15). Güney cephe ise diğer cephe kurgusuna sahip olup altta ve üstte dörder sivri kemerli pencere yer alır (Res.16).

3- İç Tasvir

Ana ibadet mekânı olarak yer alan harime, üç yönden giriş açıklığı bulunup iç mekan üç sahna ayrılmıştır (Res.17). Üç sahınlı dikdörtgen planlı yapıda, altı adet sütun üst örtüyü taşımaktadır. Üst örtü; dıştan kırma çatı içten kubbeye örtülüdür. Orta sahında; merkezde altı sütunun taşıdığı dairesel formda bir kubbe (Res.18), doğu ve batıdaki yan sahınlarda ise yine dairesel formda dörder küçük kubbe yer alır. Mihrabın yer aldığı güney ve girişin yer aldığı kuzey bölümünde de, iki oval kubbe bulunmaktadır (Res.19). Kubbeye geçiş, pandantiftir. Taşıyıcı ayaklar, birbirlerine ve duvara kemerlerle bağlanmaktadır (Res. 20).

Kuzeydeki kadınlar mahfili; harimi böler gibi görünse de ana ibadet mekânının bütünlüğünü bozmadığı gözlenir. Bu mahfilin altında, girişin batı ve doğusunda müezzin mahfili oluşturulmuştur (Res.21). Kadınlar mahfili; son cemaat yerinin üzerinde ayrı bir birim olarak inşa edilmiş ve doğu cepheden de bir girişi bulunmaktadır (Res.22).

Güney duvarda bulunan mihrap; kuşatma, bezeme şeridi ve niş kısmı olmak üzere üç bölüm halinde tasarlanmıştır. Kuşatma şeridi, başlıklı sütun şeklindedir ve üzerinde taç formu mevcuttur. Bezeme şeridinde, celi sülüs hatla *Ayete'l-Kürsi* yazılıdır. Niş kısmı ise; içbükey dairesel formda, sütunçelerin taşıdığı sivri kemer ile bitkisel ve yazı bezemesinin yer aldığı alınlık şeklinde oluşturulmuştur. Mihrap nişi içerisinde de; bitkisel, perde ve sarkan kandil motifi bezemesiyle oluşturulmuş kompozisyon bulunmaktadır (Res.23).

Minber, sade bir şekilde düzenlenmiştir. Mihrabın batısında yer alıp, yapı ölçeğinde mihrap gibi belli ölçülere sahiptir (Res.24). Ahşap malzemeden yapılan minberin giriş alınlığında celi

sülüs hatla *Kelime-i Tevhid* yazılıdır (Res.25)⁹.

4- Malzeme ve Teknik

Yapıda; kesme taş, moloz taş, tuğla, devşirme, ahşap ve metal malzeme kullanımı mevcuttur. Camii duvar örgüsünde; kuzey cephede düzgün kesme taş, diğer cephelerde moloz örgü taş ve pencerelerde düzgün kesme taş kullanılmıştır. Minarenin gövdesi, yatay istifle tuğla ile örülmüş olup kaidesi taş malzeme ile yapılmıştır.

Devşirme malzeme, muhtemelen yakında bulunan Apollonia antik yerleşiminden getirilmiştir. Bu malzemeler; duvar yüzeylerinde rastgele, minare kaidesindeki merdivenlerde ise, düzgün bir biçimde kullanılmıştır. Güney cephede, yapının temelini oluşturan kısımda ise yer yer devşirme malzeme kullanımı göze çarpar (Res.26).

Ahşap malzeme; minber, üst örtü ve pencerelerde metal malzeme ise; son cemaat yerindeki giriş korkulukları, pencere şebekeleri, çatı ve minare aleminde kullanılmıştır.

5- Süsleme

İç mekânda yoğun olarak yazı süsleme yer alır. Bitkisel ve geometrik süslemeler genelde kubbeler ile kemer yüzeylerinde görülüp kalıp baskı tekniğindedir.

Harimin orta sahındaki dairesel formdaki kubbe göbeğinde; celi sülüs hatla yazılmış daire madalyon içerisinde sekiz tane *aşere-i mübeşşere* (sahabi) ismi yer almaktadır. Bu kişiler; *Zübeyr b. El-Avvam, Sa'd b. Ebi Vakkas, Ebu Ubeyd b. Amir el-Harrâc, Said b. Zübeyr, Abdurrahman b. Avf, Talha b. Ubeydullah* ile *Bilâl Habeşi* ve *Ebu Hanife*'dir. Bu kubbenin pandantiflerinde; dairesel formu madalyon içerisinde, celi sülüs hatla yazılmış; *Yâ Alim, Yâ Gafur, Yâ Halim, Yâ Şekur* ibareleri yer alıp taşıyıcı ayakların kemer yüzeylerinde ise; celi sülüs hatlı madalyonlar içerisinde, dört büyük halife ile *Hasaneyn* isimleri yazılıdır. Bunlardan, *Hüseyn* yazısının ortasında *Muhammed Nuri 1351* ibaresi yer

⁹ Yazı sonunda düşülen 1351H./1932-1933 M. tarihinin, pandantifte yer alan madalyon içerisindeki tarihle aynı olması nedeniyle; Mehmed Nuri tarafından yazıldığını düşündürmektedir.

almaktadır. Bu ibare hattat ismi ile bezemenin yapım tarihidir.

Mihrabı kuşatan dıştan ikinci şeritte, celi sülüs karakterde *Ayete'l- Kürsi* yazılıdır. Mihrabın üzerindeki iki pencere arasında da, celi sülüs karakterde *Allah* ve *Muhammed* ibareleri yer almaktadır.

Minberin giriş alınlığında, celi sülüs hatla, *Kelime-i Tevhid* yazısı bulunur.

Kadınlar mahfilinde yer alan pendantsiflerde; Allah'a yakarışı ifade eden celi sülüs hatla yazılmış, *Yâ Deyyân, Yâ Subhan, Yâ Hannân, Yâ Mennân* ibareleri yer almaktadır.

Dış cephede süsleme; son cemaat yeri mihrabiyelerindeki perde ve kandil motifi ile tavan kısmında yer alan bitkisel bezeme, kitabelerdeki yazı süsleme ve pencerelerin kemer seviyesinde dolaşan birbirine paralel iki sıra halindeki sade düz silmelerden ibarettir. Silmeler, cephe hareketliliğine yönelik unsur olarak göze çarpar.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Uluborlu kent dokusu içerisinde en erken tarihli minare kitabesiyle yer alan Alâeddin Camii; tarihi, konumu ve mimari biçimlenişi açısından bölgenin önemli yapılarından biri olma özelliğine sahiptir. XIII. yüzyılda bölgedeki Türk yerleşmesinin dini mimarideki kaynağı olarak karşımıza çıkan yapı özgün değildir. Mevcut yapı, XX. yüzyıl başlarında tekrar inşa edilmiştir. Alâeddin Camii; eski kent dokusunda, yüksek bir tepede, geniş bir düzlük üzerinde dikdörtgen mekân kurgusu anlayışında planlanmıştır. Yapı; tek minareli, üç yönden girişi olan, içten kubbeli, dıştan kırma çatı örtüye sahiptir. Süsleme; yoğun olarak iç mekânda yazı ve bitkisel bezeme olarak yer alır.

1909 yılındaki yangın yapının miladı niteliğindedir. Bu yangın sonrası yeniden inşa edilen yapı, bütünüyle bu dönem mimari özelliklerini taşımaktadır.

Yapının, Osmanlı son dönem mimari unsurlarıyla karşılaştırıldığında; dönemin başkent ekollü yapılarıyla birebir benzeşmesini aramak yanlış

olur. Ancak, plan kurgusu ve kubbe sistemi açısından klasik dönem arayışları sezilmektedir. Süsleme özellikleri; dönemin taşra anlayışının bir ifadesi şeklinde ele alınabilir. Aslında bu anlayışın, tüm yapı ölçeğinde var olduğunu söylemek de mümkündür. Bu oluşumda; halkın beğenisi, mevcut şartlar, usta ve sanatçı etkisinin olduğunu söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

Akdağ, M. (1959). *Türkiye'nin İktisadi ve İctimai Tarihi, I*, Ankara: T.T.K. Yayınları.

Akdemir, M. S (2005). Osmanlı Arşiv Belgelerine Göre Uluborlu'daki Vakıf Hizmetleri. *Arayışlar*, (13), Isparta: 109–137.

Anonim (1982). Isparta, *Yurt Ansiklopedisi*, 1982/5, İstanbul:3505–3615.

Arıkan, Z. (1988). *XV-XVI. Yüzyıllarda Hamit Sancağı*, İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.

Aksarayı, K. M. (2000). *Müsâmeretü'l-Ahbâr*, (Çev.: Mürsel Öztürk), Ankara: T.T.K. Yayınları.

Baykara, T. (1990). *Anadolu'nun Selçuklular Devrindeki Sosyal ve İktisadi Tarihi Üzerinde Araştırmalar*, İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.

Böcüzade, S. S. (1983). *Kuruluşundan Bugüne Kadar Isparta Tarihi*, (Çev: Suat Seren), İstanbul: Serenler Yayını

Cahen, C. (1994). *Osmanlılardan Önce Anadolu'da Türkler*, İstanbul: E Yayınları.

Can, H. (1998). *Uluborlu'nun Dünü Bugünü*, Isparta.

Demirdal, S. (1968). *Bütünüyle Uluborlu*, İstanbul: Acar Matbaası.

Doğan Şaman, N. (2008). *Isparta'da Selçuklu ve Beylikler Dönemi Mimarisi*, Isparta: Isparta Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları.

Emecen, F. (1999). Isparta, *T.D.V. İslam Ansiklopedisi*, 1999/19, İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 194–200.

Erdinç, Ü. (1999). *Isparta ve İlçelerinde Bulunan Selçuklu Beylikler ve Osmanlı Dönemi Yapıtlarının Kitabeleri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir: D.E.Ü. Sos. Bil. Enst. Gel. Türk El San. Anasanat Dalı.

Gordlevski, V. (1988). *Anadolu Selçuklu Devleti*, (Çev.:Azer Yaran), Ankara: Onur Yayınları.

İbni Bibi (1941). *Anadolu Selçuklu Devleti Tarihi*, (Çev. M. Nuri Gençosman-F. Nafiz Uzluk), Ankara.

İbni Bibi (1996). *El Evamirü'l-Ala' iyye Fi'l-Umuri'l-Ala' iyye (Selçuk-name) II*, (Çev.: Mürsel Öztürk), Ankara: T.T.K. Yayınları.

Karaca, B. (2002). *XV. ve XVI. Yüzyıllarda Teke Sancağı*, Isparta: Fakülte Kitabevi.

Kofoğlu, S. (2006). *Hamidoğulları Beyliği*, Ankara: T.T.K. Yayınları.

Komisyon (2003). *Isparta 2003*, Ankara: Isparta Valiliği Yayını.

Konya Vilayet Salnamesi (1317 (1901). Konya: Konya Vilayet Matbaası.

Köse, N. (1935). Hamidelinde Eski Eserler: Uluborlu Kitabeleri, *Ün Dergisi*, 1935/İ (13), 175.

Ramsay, W.M. (1961). *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, (Çev.: Mihri Pektaş), İstanbul: M.E.B. Yayınları.

Strabon (1993). *Antik Anadolu Coğrafyası*, (Çev.: Adnan Pekman), İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Tuğlacı, P. (1985). *Osmanlı Şehirleri*, İstanbul: Milliyet Yayınları.

Turan, O. (1993a). *Selçuklular Zamanında Türkiye*, İstanbul: Bođaziçi Yayınları.

Turan, O. (1993b). Kılıç Arslan II, *İslam Ansiklopedisi*, 1993/6, İstanbul: M.E.B. Yayınları, 688-703.

Türk Ansiklopedisi (1983). Uluborlu, 1983/32, Ankara: 508.

Uzal, F. H. (2006). *Anadolu Selçuklu Devleti ve Beylikler Döneminde Uluborlu*, (Yayınlanmamış Y. Lisans), Isparta: S.D.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü.

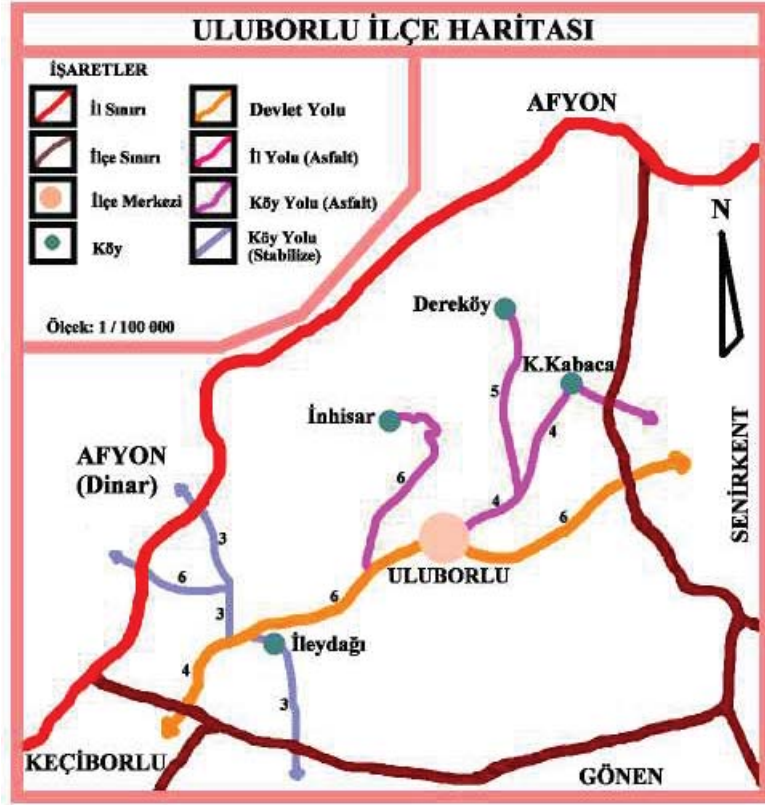
Uzunçarşılı, İ. H. (1929). *Anadolu Kitabeleri, II*, İstanbul.

Uzunçarşılı, İ. H. (1995), *Osmanlı Tarihi*, 1995/1, Ankara: T.T.K. Yayınları

Yıldırım, İ. (1999). *Anadolu Selçukluları, Hamitoğulları ve Osmanlı Dönemi Isparta Camileri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı.

Yıldız, F. (2000). *Anadolu Selçukluları'nın Uluborlu Denizli Uç Beyliği*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya: S.Ü. Sos. Bil. Enst.

http://tr.wikipedia.org/wiki/Uluborlu,_Isparta (06.03.2009).

Çizim 1: Uluborlu Haritası (Kadir Temurçin)

Resim 1: XX. Yüzyıl başları, Eski Uluborlu ve Alâeddin Camii (Isparta Müze Arşivi)

Resim 2: Alâeddin Camii, genel görünüm

Resim 3: Eski Uluborlu yerleşim alanı, güneybatıdan Alâeddin Camii ve Kale

Resim 4: Kuzey, Uluborlu Günümüz Yeni Yerleşimi

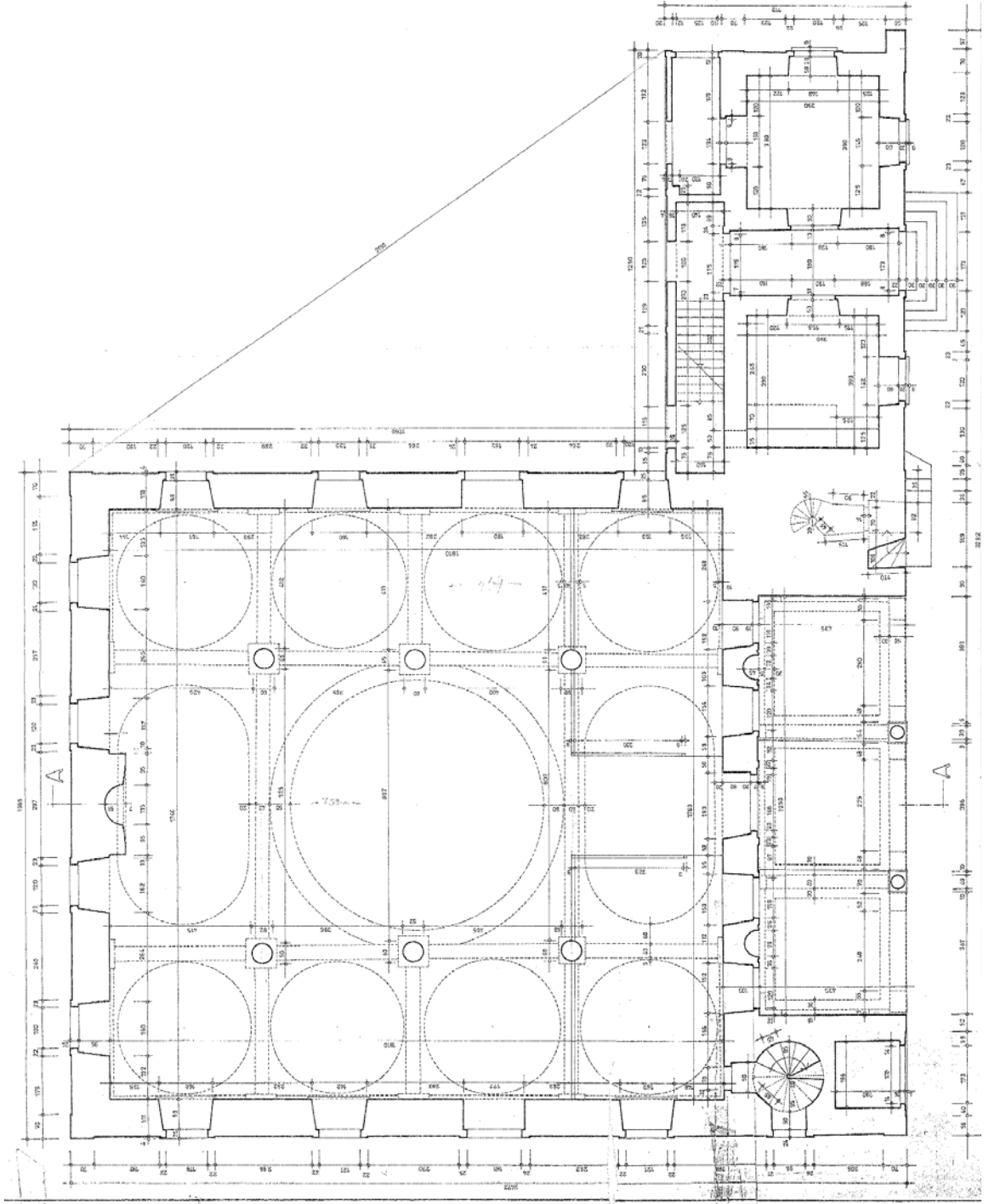
Resim 5: Minare Kaidesi, Kitabe, ayrıntı

Resim 6: Kuzeydeki kapı, kitabe

Resim 7: Harim, Kubbe, Pandantif, kitabe

Çizim 2: Uluborlu Alâeddin Camii, Plan (V.G.M. Arşivi, 11.09.1979, Çizen: Filiz Oğuz)

Resim 8: Kuzey Cephe, genel görünüm

Resim 9: Kuzey Cephe, giriş kapısı

Resim 10: Kuzey Cephe, Türbe Girişi

Resim 11: Kuzey Cephenin önü, şadırvan

Resim 12: Minare

Resim 13: Minare, ayrıntı

Resim 14: Doğu ve Kuzey Cepheler

Resim 15: Batı Cephe

Resim 16: Güney ve batı cepheler

Resim 17: Harim, güney duvara bakış

Resim 18: Harim, Orta Kubbe

Resim 19: Mihrap önu, kubbe

Resim 20: Harim, sütun, ayrıntı

Resim 21: Harim, Kuzey duvara bakış, mahfiller

Resim 22: Doğu Cephenin, Kadınlar Mahfili Girişi

Resim 23: Mihrap

Resim 24: Minber

Resim 25: Minber, ayrıntı

Resim 26: Güney Duvarı, malzeme ayrıntı